

Un negoci turbulent

La cara oculta de l'art

Cada vegada és més difícil trobar la frontera entre l'art i l'especulació. EL TEMPS, en aquest reportatge, realitza un viatge per la cara obscura de l'art. ¡Campi qui pugui!

Sis mil milions de pessetes per *Els lliris* de Van Gogh. Quadres venuts deu vegades sense sortir de la caixa forta d'un banc. Compres per telèfon... Exemples més que suficients per parlar de febre internacional al mercat de l'art.

L'existència de lleis fiscals que afavoreixen la canalització de diner cap a l'obra d'art, combinada amb la necessitat de desviar fluxos de capital en altres sec-

tors, ha fet de l'objecte artístic una peça fàcil cobejada pels inversors rapaços, sempre vigilants d'allò que els pot donar més rendibilitat.

I mentre Hisenda amenaça amb papers com la Llei del Patrimoni, no es nega ningú a vendre sense factura. La persecució dels uns esdevé tan impossible com la conscienciació dels altres. De moment, emperò, l'eufòria col·lectiva ha deixat l'art sense sostre.

Els lliris, de Van Gogh.

ARXIU

És la inversió de moda.

¿ON ÉS LA FRONTERA?

¿Necessitat d'una confirmació econòmica de la inversió? ¿Canvi social quant a la comprensió de l'art? El problema, ara, és la interferència de territoris. Ens trobem amb la dificultat de no tenir una base real sobre la situació. L'únic clar són les preferències quant a inversions en moviments determinats.

El pintor, pel seu costat, ha d'acceptar estoicament que les obres d'art es converteixin en un valor real i en focus d'inversió. "És difícil trobar la frontera entre l'art en si i la pura especulació. Et sorprens, de gent que es dedica a especular, per la seva decisió quan compra un quadre, perquè moltes vegades tens el prejudici de pensar que no veuen la part lúdica de l'art", afirma Pep Trujillo.

Daniel Giralt Miracle, director del Museu d'Art Contemporani de Barcelona, pensa que "el mercat de l'art, que només busca rendibilitat en els artistes i envaeix el món de la cultura, ha deixat d'estar circumscrit als col·leccionistes, als galeristes i als artistes quan s'hi han incorporat les empreses financeres, la banca i el gran capital japonès. Això és conseqüència directa de la lògica del capitalisme:

l'especulació, el guany, la plusvàlua... I ha creat una confusió social, d'art igual a diners, que és la més nociva, confusional i arriscada d'aquest boom d'irregularitat. Ara bé, no tot el mercat de l'art és corrupció".

El director de KrTU –"epicentre per la creació i la recerca que aposta pel rigor, l'elitisme i la innovació"– i el "traficant d'idees", Vicenç Altaió, creu que la mercantilització de l'art "té un aspecte positiu, perquè el diner permet adquirir territoris de la teva llibertat i això beneficia la capacitat creativa de l'artista; i un aspecte negatiu, que l'art pugi i baixi de valor d'aquesta manera".

Trujillo, Giralt Miracle i Altaió coincideixen a assenyalar que el fet que s'hagi perdut la por de la pintura contemporània ha ajudat molt aquesta revalorització de l'art. La moda i les festes de societat han diluït aquella postura crítica de fa deu anys. Fins i tot, tenir un fill o una filla artista, ha deixat de ser sinònim de rebel·lia. Mana el somni del triomf.

El mercat de l'art als Països Catalans mou, segons els professionals, una xifra propera als quinze mil milions de pessetes l'any. D'això, un vint-i-cinc per cent, aproximadament, pertany a vendes clandestines; un trenta per cent correspon a la incidència del diner negre; un deu per cent, a les cases de subhastes i la resta a les galeries. Segons Romà de la Calle i Josep Melià, a València i Mallorca respectivament, les subhastes són quasi "ridícules" i "la gent se'n va fora a comprar".

Per als galeristes, l'art és la columna vertebral d'una forma de ser. I equival a intuïció, imaginació i audàcia. A més a més, són els intermediaris per excel·lència.

El boom de la segona dècada dels vuitanta va ser el sorgiment d'una gran quantitat de galeries. "Més del normal, perquè s'ha posat de moda", afirma el mallorquí i especialista en teoria econòmica de l'art Josep Melià.

Romà de la Calle, crític d'art valencià, entén que aquest boom "ha estat artificial i a València, ara com ara, la infraestructura té el doble d'oferta, per això hi ha algunes galeries que no ho passen massa bé".

Per a Giralt Miracle el món de les galeries "és ple d'utopistes i altruistes, que cauen perquè és un mecanisme econòmic costós. Per resistir-hi s'ha d'estar en una estructura empresarial, no cultural i aquest és el drama de les galeries". I Altaió afegeix que la gran diversitat de ga-

Vicenç Altaió i Giralt Miracle.

ARXIU

leries fa que "qualsevol artista amb qualitat mitjana pugui exposar, però no necessàriament vendre". Un conegut pintor assegura que "malgrat que algunes galeries treballen bé i reinverteixen una part del percentatge en bons catàlegs i en promocionar-te, també hi ha tota una sèrie d'intermediaris, mediocres i gàngsters, que es dediquen a viure dels pintors".

Crítics, galeristes i pintors coincideixen, però, a desqualificar de manera rotunda les cases de subhastes, l'altre gran escenari de l'art. "Pur mercat", "aberració", "ridiculitzadors de l'art" i món estrany on es demostra el terreny especulatiu de l'art són alguns dels apel·latius adreçats.

Gustau Camps, director-gerent de Subhastes BROK, se'n surt asseverant que les subhastes "representen el mercat real i representen el paper de borses de valors de l'art. A més a més, no revaloren l'art, ans al contrari, el promocionen. La subhasta és al *self-service* allò que la galeria és al restaurant de primera".

EL PADRÍ

I si la força dels fets fa perdre capacitat incisiva als artistes, els crítics tampoc no se salven de la crema. Els esdeveniments, en la seva corrupció, van molt més de pressa que la capacitat de resistència d'uns i d'altres.

Les dificultats dels pintors per accedir

"Invertir en Art és assegurarAR-Te"

El 30% de la quantia total anual de les operacions d'art als Països Catalans és diner negre. Així, el mercat català de l'art és, després de l'especulació immobiliària, el major canal per rentar aquests guanys provinents de l'economia submergida.

Però ¿és l'art contemporani un bon refugi de diner negre? Podem dir que sí, perquè es presenta amb un avantatge molt clar: és molt difícil que Hisenda pugui valorar un actiu. La principal dificultat que ha d'afrontar un inspector d'aquest ministeri és poder captar quin és el preu de mercat dels actius, perquè en art és difícil dir: "això val tant". Hi ha un segon avantatge afegit: té gran liquiditat i, per tant, permet de crear una estructura financera o paral·lela, on invertir fàcilment per pura necessitat econòmica.

Darrerament, s'ha introduït una novetat d'inversió en art: el fons d'inversió. I la primera empresa de l'estat és a Barcelona. Es diu Fondarte i és gestionada per Gesfime. En la carta de presentació ho deixa bastant clar: "L'inversor busca mercats més rendibles que revitalitzin el seu diner. Des de fa alguns anys hi ha cada cop més demanda d'obres d'art, que es converteixen en objectes de desig per part dels inversors, fins a trobar un producte òptim d'inversió, i objectiu indubtable és d'aconseguir altes plusvàlues". Queda clar, és inversió legal. Segons els economistes, només hi ha un problema: és difícil de preveure el futur.

Fausto Gil, gerent de Fondarte, n'està molt convençut, que la finalitat d'aquesta mena d'inversió "és purament econòmica".

—¿Troba ètic considerar l'art un valor d'inversió?

—Buscar només la part lúdica de l'art és una limitació del mercat. És la llei de l'oferta i la demanda. I això hi ha de ser, si no encara estaríem a l'època d'Adam i Eva.

—¿Això no pot ofendre ningú?

—Crec que no, perquè l'art es pot mirar pels dos costats: lúdica i econòmic. Fondart també fomenta l'art.

—¿L'art és un refugi fàcil del diner negre?

—El diner negre a Fondarte no és possible. Tot està auditat i passa pel control dels organismes oficials.

Fondarte disposa d'un fons de seixanta obres i els preus van des de les cent mil pessetes fins als trenta milions. L'eslògan: "Invertir en Art és assegurarAR-Te". La dificultat: ¿quin és el preu de mercat de l'obra?

J.M.

natge existeix sempre, i és cert que ací els crítics hi fan molt". La descripció gràfica ens l'ofereix un conegut i jove pintor català: "La recepció és absolutament gèlida i, moltes vegades fins i tot insultant".

Respecte a aquest tema, el director del Museu d'Art Contemporani diu que "cada dia els costarà més als pintors joves entrar al circuit de l'art" i Josep Melià creu que els "pintors són uns privilegiats, molt més del que es mereixen. Viuen molt bé, que no es queixin tant...". ¿Campi qui pugui!

PACTE DE SILENCI

S'ha dit que el moviment comercial mata els bons artistes. Segons altres, com Melià, "en crea de falsos". No li falta raó. Uns imiten descaradament Philip Gaston en soterranis barcelonins. O pinten seguint la moda americana en revistes com *Flash Art*. I alumnes de Belles Arts denuncien plagis de professors despietats.

Pep Trujillo ho té clar, en aquest sentit: "Si no ets una mica crític i romans al marge de tot això, pots acabar molt corromput". Però una atmosfera de relaxament ideològic envaeix la *parcel·la* artística. Solució: el pacte de silenci —"tan còmode com tremend", segons Altaíó.

S'entra en l'etapa de les expectatives. Res de millor perquè l'art continuï de moda. Marisa Díez s'indigna —"no hi ha dret a donar carn a les feres, no és ètic"— i Giralte Miracle hi posa la cua: "Els artistes no són revolucionaris en aquests moments, són conservadors. Estan desitjant entrar en aquest món".

Joan Mari

Romà de la Calle.

RAFA GIL

al circuit i als crítics d'art, són sovint, part d'una mateixa cançó. I d'un crític que introdueix un artista se'n diu un "padrí". Es tracta d'una persona més valorada pel seu vessant cultural que no per l'econòmic.

Altaíó no creu, però, "la fantasmada, per l'exigència del discurs intel·lectual i per coherència moral del mateix crític". Marisa Díez, directora de la Galeria Ciento i presidenta de l'Associació de Galeries Art Barcelona, prefereix parlar d'"enamoramant, perquè potser ve un artista a la meua galeria i no m'agrada, però va a la galeria del costat, hi encaixa perfectament i es compromet a defensar la seva obra".

Romà de la Calle admet que "el padri-